

Hygiëne en infectiepreventie

praktijkaart bij de gelijknamige KNOV-standaard

Voorzorgsmaatregelen

Deze praktijkkaart vat de aanbevelingen van de standaard 'Hygiëne en infectiepreventie' kernachtig samen. Lees de standaard voor een goede kennis van de aanbevelingen, ten behoeve van een juiste toepassing in de verloskundige praktijk.

Algemene kennis

Intacte huid vormt een barrière tegen micro-organismen

Slijmvliezen vormen geen afdoende barrière tegen micro-organismen (wel tegen bacteriesporen)

Beschermende hulpmiddelen

Handschoenen	- ter bescherming van de cliënt: steriele; NB. Denk aan latex-allergie!
- ter bescherming van de verloskundige: niet-steriele
Gezichtsbeschermers	- ter bescherming van de cliënt: niet nodig
- ter bescherming van de verloskundige: ter overweging
Schorten of jassen	- aanbevolen uit hygiënisch oogpunt (disposable) ter voorkoming spetters op kleding; kleding verwisselen zodra bevuild met cliëntenmateriaal
Slijmzuigers	- gebruik (alleen op indicatie) steriele, disposable slijmzuigers met dubbele kamer of met enkele kamer en een membraan

Maatregelen handhygiëne (bij spreekuur en rondom partus)

Handen wassen: met water en zeep (bij voorkeur uit disposable zeepdispenser); goed afdrogen

Handdesinfectie: bij voorkeur met handalcohol (met terugvettende bestanddelen); voldoende alcohol gebruiken

In de verloskundige praktijk is handen wassen met water en zeep gelijkwaardig aan desinfecteren; keuze is aan verloskundige. Gezien gebruiksgemak (tijdwinst met hetzelfde of beter resultaat) heeft handalcohol de voorkeur. NB. Handalcohol is niet geschikt om vuil te verwijderen; bij zichtbare vervuiling wassen met water en zeep!

Wanneer:	- bij vervuilde handen
- voordat steriele handschoenen worden aangetrokken
- voordat niet-steriele handschoenen worden aangetrokken voor invasieve handeling
- na toiletgang, hoesten, niezen, snuiten
- na lichamelijk onderzoek
- na het uittrekken van handschoenen
Overige:	- korte nagels, geen kunstnagels of nagellak, geen ringen of polsieraden/horloges, bedek wondjes met niet-vochtdoorlatende pleister, voorkom uitdrogen van de handen

Maatregelen instrumenthygiëne

Gebruik bij voorkeur disposable materiaal

<i>Non-critical items:</i>	- instrumenten die in contact komen met de intacte huid, zoals bloeddrukmanchet, stethoscoop, onderzoeksbank, baarkruk, doptone- en echotransducer
<i>Semi-critical items:</i>	- instrumenten die in contact komen met intacte slijmvliezen, zoals speculum*, beademingsapparatuur, vaginale echo-transducer, borstkolf
<i>Critical items:</i>	- instrumenten die de huid penetreren of in contact komen met de bloedbaan of steriele weefsels, zoals partus- en hechtset en soms het speculum*

*Non-critical items*****: reinigen**

- 1 reinig met water (max. 40°C om inbakken te voorkomen) en zeep of schoonmaakmiddel
- 2 haal instrument zo mogelijk uit elkaar; goed naspoelen en (laten) drogen

*Semi-critical items******: reinigen en desinfecteren**

- 3 voorwerp eerst reinigen (zie 1 en 2); draag handschoenen; voorkom spatten
- 4 fijne instrumenten ultrasoon reinigen; bij uitgestelde reiniging bewaren en vervoeren in inactiveringsvloeistof
- 5a thermisch desinfecteren****: uitkoken gedurende 10 minuten; alle oppervlakken in aanraking met het water
- 5b chemisch desinfecteren****: gebruik wettelijk toegestane desinfectantia (met N-nummer of CE-markering); volg instructies fabrikant van het instrument of hulpmiddel over te gebruiken desinfectans

*Critical item***: reinigen en steriliseren**

- 6 voorwerp eerst reinigen (zie 1, 2, 3 en 4)
- 7 verpak instrumenten in voor sterilisatie bestemd verpakkingsmateriaal; plak daarop sterilisatietape
- 8 gebruik autoclaaf, geschikt voor verpakte instrumenten
- 9 voorkom beschadiging verpakking

* *indien speculum gebruikt bij bijv. gebroken vliezen, miskraam in gang: critical item*

** *non-critical item dat in aanraking kwam met bloed of andere excreten: behandelen als semi-critical*

*** *indien instrumenten tegen hoge temperaturen bestand zijn, heeft sterilisatie voorkeur boven desinfectie*

**** *thermisch desinfecteren heeft voorkeur boven chemisch desinfecteren*

Specifieke handelingen

Bloedafname of injectie

- insteekplaats hoeft niet gedesinfecteerd (bij inbrengen infuus moet dit wel!)
- venapunctie: bij voorkeur met gesloten afnamesysteem
- vingerprikautomaat: naald én platform éénmalig gebruiken
- hielprik: met vaccinstyle (automatische prikker)
- afname navelstrengbloed:
- uitmelken: cave bloed aan buitenkant buisje, spatten
- afname m.b.v. gesloten afnamesysteem: cave prikaccident, spatten

Vaginaal toucher

- met steriele handschoen aan toucherende hand, (niet-)steriele handschoen aan andere hand
- durante partu: eerst vulvair toilet met watten gedrenkt in in water uit goed stromende kraan; één veeg per wat in voor-achterwaartse richting

Katheteriseren

- urethra opening schoonmaken met water uit goed stromende kraan; niet-steriele handschoenen
- steriele katheter op steriele wijze inbrengen (steriele handschoenen, evt. steriel veld)

Episiotomie/perineumruptuur

- vooraf: perineum en omgeving niet scheren
- episiotomie zetten: met steriele schaar en steriele handschoenen aan
- inspectie van de wond postpartum: met steriele handschoenen aan
- hechten: steriel veld creëren; steriele handschoenen; wond vooraf desinfecteren; steriel instrumentarium gebruiken; atraumatisch hechtmateriaal, pincet en traploze naaldvoerder ter preventie handschoenperforaties en spatten
- verzorging episiotomie/ruptuur in het kraambed: gericht op snelle wondgenezing: schoonspoelen met gewoon kraanwater; wond zoveel mogelijk met rust laten (idem voor sectio-litteken)
- onthechten: wond desinfecteren; hechtingen verwijderen met steriele instrumenten; handschoenen hoeven niet steriel te zijn (idem voor sectio-litteken)

Onderwaterbevalling

- draag lange handschoenen

Temperatuur opnemen

- aparte thermometers voor moeder en kind
- thermometer na gebruik eerst reinigen met water en zeep, daarna desinfecteren met in alcohol 70% gedrenkte watten, inwrijven gedurende >10 sec.

Babyverzorging

- postpartum moederlijk bloed afvegen of baden met niet-steriele handschoenen aan
- navelverzorging: geen desinfectantia gebruiken

Borstvoeding/kolven

- denk aan handhygiëne moeder en verloskundige
- bij gebruik door 1 persoon: dagelijkse, thermische desinfectie van onderdelen van kolfset die in contact komen met moedermelk
- bij gebruik door meerdere personen: vóór ieder gebruik thermisch desinfecteren

NB. Bij al deze handelingen geldt dat de principes besproken bij handhygiëne, beschermende hulpmiddelen en instrumenthygiëne ook van toepassing zijn. Deze worden hier niet meer apart vermeld.

Medisch afval

- naalden/scherpe voorwerpen bewaren en afvoeren in naaldencontainer; containers aanbieden aan bevoegd inzamelaar van specifiek ziekenhuisafval
- na een thuisbevalling de placenta inpakken in een dubbele zak en in vuilcontainer deponeren; hetzelfde geldt voor miskraammateriaal
- placenta's geboren bij poliklinische bevallingen moeten worden afgevoerd volgens de regels van het ziekenhuis